

år ang.

25. januar 1945

ET STEMNINGSS-OMSLAG

Aldri har et stemnings-omslag foregått så fort og totalt som siden den russiske offensiven tok til for 14 dager siden. Stemningen har ofte skiftet før også; vi har følt smerten over de svende nederlag, og vi har følt gleden over de små og store seirene, fordi vi visste at både nederlagene og seirene var med og bestemte vår skjebne - til ondt eller godt. Men ingen begivenhet under krigen har i den grad som den siste russiske offensiven vendt den allmennlige opinion fra en nærmest bitter resignasjon til uforbeholden optimisme. Folk som ved nyttår snakket om et år eller to, snakker nå om en måned eller to.

Det er ikke vår mening å gyde malurt i begeret. Vi er enige i at "det går fint", og vi vil slett ikke hevde at vi mente det samme ved nyttår som vi gjør nå, enda om vi innrømmer at vi har små forutsetninger for å bedømme om vi står umiddelbart foran avslutningen av den annen verdenskrig. Hva en mener om det, blir i virkeligheten mye av en temperamentssak. Det som imidlertid har krav på interesse i denne sammenhengen, er selve den ting at stemningsomslag kan skje så fullstendig så å si i løpet av en natt.

I og for seg betyr det naturligvis lite om vi er noe sangvinske når det er krigsbegivenhetene, men det ville innebære en stor fare om slike stemningsomslag skulle bli vår reaksjonsmåte også i andre tilfelle, der den har virkelig betydning. Det viser nemlig den ting at vår vurdering av hendelsene bygger på et forholdsvis spinkelt grunnlag, og det kan på lengere sikt bety at vi forsumpes og fordummes rent politisk. Vår nåværende åndelige karantene-tilstand, det at det bare i ny og ne siver inn til oss en riktig opplysning eller en forstandig synsmåte, gjør at vi får en tendens til å trekke vidtgående konklusjoner av et tilfeldig materiale, eller av begivenheter som senere viser seg å være av relativt ringe betydning. Slike plutselige stemningsomslag minner oss om at vi må gjøre alt for å unngå de varige virkningene av vår isolasjon.

Vi mener derfor at det mere enn noensinne er på sin plass å ta opp til drøfting spørsmål som kommer til å angå oss alle etter krigen, og å hevde synsmåter som er av prinsipiell politisk art. Vi er ikke enig i -som flere frie aviser i den senere tid har fremhevret - at dette er å lede oppmerksomheten bort fra den kampen vi står oppe i. Vi har krefter til både å føre kampen idag, og til å være med å legge grunnlaget for et nytt samfunn. Et vel gjennomtenkt politisk standpunkt betyr så langt fra at kampkraften reduseres som det tvert i mot øker viljen til innsats.

V V V V V

KAMPEN FOR FREDEN
Det private initiativ

I den allmennlige politiske diskusjon spiller spørsmålet om det private initiativs frihet en fremtredende rolle. Mange av næringslivets menn hevder at den tendens til stadig mere omfattende regulering av næringslivet som for alvor tok til før krigen og som har fått slik bred plass i forslagene til løsning av etterkrigs-problemetene, vil hemme det private initiativ og derfor føre til at samfunnets økonomiske liv stagnerer. De høye tro på det private initiativs heldige virkning har gitt seg mange utslag. Det er ikke så lenge siden konstablene fikk kr. 2.- for hver arrestant de bragte inn på politistasjonen. Idag vilde det sikkert ikke herske noen disens om at slike attributer til det private initiativ ikke er av det gode.

En skal ikke desto mindre gi keiseren hva keiserens er. Det private initiativs forkjemper har utvilsomt rett i at det private initiativ har spilt en avgjørende rolle for den fantastiske økonomiske utvikling som har funnet sted siden det industrielle revolusjons dager. Det var det private initiativ som gjennom den frie konkurransen brøt ned det gamle fjødal-samfunns hemmende bånd og ber frem den nye økonomiske ekspansjon. Riktig nok ble de gamle håndverkere skjøvet til side og kastet ut i fattigdom og elendighet, samtidig som de nye industriherrer fant det formålstjenlig å bruke kvinner og barn til å arbeide i usunne fabrikker, natt som dag. Tross enorme lidelsor for store

deler av befolkningen, står det fast at samfunnets produktive kraft ble øket i en utrolig grad. Og i denne økning spiller det private initiativ en fremtredende rolle.

Den økonomiske fremgang som det private initiativ har skapt er imidlertid ikke skjedd jevnt og harmonisk. Den ble stadig avbrutt av tilbakeslag. Verdens-økonomien ble utsatt for krise etter krise. Kulminasjonen ble nådd ved den verdenskrise som i 1929 lammet så å si alle industrisamfunn i Vesteuropa og Amerika. Det er alment erkjent at årsaken til disse stadig tilbakevendende kriser er den planløse produksjon som den privat-kapitalistiske produksjonsmåte betjener seg av. Virkningen av denne dei private initiativs produksjonsmåte er blitt en løsning med samfunnsmessige verdier som kan måle seg med den løsning som krigen avsted-kommer. Fra å være en faktor som fremmer det økonomiske liv er det private initiativ blitt en hindring for fortsatt fremstritt.

Det viktigste argument for det private initiativs frihet er dette at en hver mann bare vil yde sitt beste når han selv får høste profitten av sitt slike. Så lenge produksjonen og omsetningen ble drevet ved hjelp av selvstendige enkeltmanns-bedrifter, kunne dette kanskje ha noe på seg. Utviklingen har imidlertid ført til at store aksjeselskaper og truster har tatt hånd om største delen av det økonomiske liv. Alle de som arbeider i bedriften fra yngste visepike til generaldirektøren er fast ansatte funksjonærer. Det er vel neppe noen som mener at f. eks. direktøren for Norsk Hydro, ikke gjør sitt beste fordi han "bare" har sin fasteavlønning. De som høster profitten er aksjonærene

I store deler av næringslivet er således det forhold som dannet selve begrunnelsen for det private initiativs frihet, falt bort. Tilbake står bare alle ulempene ved den planløse produksjon, overproduksjon, arbeidsløshet og krise.

Noen vil kanskje peke på at disse private storbedrifter, som ganske riktig er blitt til på privat initiativ, er i stand til å by sine ledere langt bedre vilkår enn noen stats-stilling hittil har gjort. Det er riktig at det er et misforhold tilstede mellom avlønningen i det offentlige og i det private næringsliv. Og hvis utviklingen fortsetter som hittil med stadig større statsregulering av næringslivet, er det en av forutsetningene for at det skal føre frem at det skjer en utjevning mellom disse lønninger. Såvel offentlige som private lønninger må reguleres slik at den best kvalifiserte arbeidskraft ledes dit hvor den gjør stort samfunnsmessig nytte.

Det er fremdeles store områder av næringslivet som drives som selvstendige enkeltmanns-bedrifter og hvor det private initiativ etter sin begrunnelse skulle ha sitt beste virkefelt. Hvis en bruker den samfunnsmessige effekten til å vise det seg at det private initiativs frihet og nytte som målestokk, viser det ikke at dette er et misforhold tilstede mellom avlønningen i det offentlige og i det private næringsliv. Og hvis utviklingen fortsetter som hittil med stadig større statsregulering av næringslivet, er det en av forutsetningene for at det skal føre frem at det skjer en utjevning mellom disse lønninger. Såvel offentlige som private lønninger må reguleres slik at den best kvalifiserte arbeidskraft ledes dit hvor den gjør stort samfunnsmessig nytte.

Et hvært samfunn har bruk for mennesker med initiativ og virkelyst. Det skal holdes det private initiativ til gode at det i stor utstrekning har gitt mennesker med disse egenskaper arbeidsmuligheter, både til godt og til godt. I et stats-regulert samfunn vil det ikke bli mindre bruk for disse egenskaper. Mennesker med personlig tiltaks-evne, omfattende kunnskaper og mot til å treffe vidtrekkende beslutninger vil være en viktig forutsetning for et heldig resultat hvis staten på en eller annen måte tar hånd om en vesentlig del av det økonomiske liv. I et slikt samfunn vil det være av livs-viktig betydning å finne metoder som gjør det mulig for samfunnet å nytte gjøre seg slik verdifull arbeidskraft.

V V V V V

HÅNDSLAG TIL EYVIND JOHNSON

"Mäniskan är en hög, stundom svag varelse. Och den ända mäniskan vi känner till är mäniskan här på jorden." Johannes Krilon

Svensken her ikke hatt noe godt ord på seg siden 1940, men det kan vel hende at det intakte demokrat-Sverige har vært mer nyttig å ha i ryggen for det kjempende Norge, enn hva grosshandlare Albinson, riksdsagsmann

Bahrén og Sven Hedin har gjort oss skade og seg selv skam. Det er imidlertid ennå for hete hjerner til å gjøre opp godt og godt oss gamle unionsbrödre i mellom, og dessuten har både grosshandlaren og riksdsagsmannen alt lenge drevet sin realpolitikk mer og mer over i vår favør. Det har jo hendt atskillig siden den tid då vår statsledning tippade tysk seger og sökte anpassa sig därefter" - som det erkjennes i en svensk bokrecension. Om boken sies det oppriktigt i samme recension "att den näppeligen hadde kunnat offentliggjöras i vårt land före britternas seger vid El Alamein." Vi trenger ikke nevne

navn på boken i dette tilfelle, men denne indre-svenske utvikling kan vi følge selv i Eyvind Johnsons fra første ordet av kjempende dikterverk "Grupp Krilon", "Krilon resa" og "Krilon själv". Det merkes som et trykk av angst, en dunkelhet og vredenes forsiktighet i det første bindet. Det løser seg opp i klarhet, i dristighet og seiersbevisshet i det andre. Og glad og befriende sönnerives de siste hemninger i triologiens avsluttende bind.

Dette er ikke dikterens utvikling. Han er ikke ett hjerteslag i tvil om sin hellige intensjon. Det er hans nærmeste omgivelser, hans aktuelle samtidens utvikling. Varm og fanatisk av sin lidenskap glemmer han likevel ikke at han er i kamp. Hos ham er hjernen like kjølig som hjertet er hett, med sin klare forstand og intelektuelle ro disiplinerer han diktet under veis gjennom Medelsvenson-Sverige, Lort-Sverige, Hedin-Sverige og Günther-Sverige, for kriegen er også der, også den bergede nøytraliteten gjennomlevdesitt Narvik og sitt Stalingrad.

Denneedikteren hadde ingen kjensle for konjunkturer, men han hadde forstånd på dem, og Eyvind Johnsons geni er Sveriges sjel edel og trofast og ren og frelst i dette rent menneskelige mesterlige romanverket som bærer sin hovedpersonens navn Krilon. Vi vet glade at han ikke er den eneste svensken som bar våpen for retten da de andre bar skreppa for uretten.

Vi vet at de beste i svensk presse fra første stund var med, Torgny Segerstedts navn vil lyse lenge i Norge, Ture Nermans, og mange med dem i vårt broderlands landsliv: for i Sverige var de beste å finne blandt dem som fører pennen. Merk det, i dette er det forsettelse for oss i landene hvor pennen var det første som ble vristet oss av hendene.

Vi skal huske våre venner, til hell for dem av deres slektinger som hjalp våre uvenner. Vennene fra Brantings Sverige. I 1905 reiste den samme land protestfanen mot broderkrigen. Vi takker dem alle, likevel - ingen av dem er kommet oss så nær som Eyvind Johnson. Hver måned har han vært over grensen med sitt "Håndslag" i disse vondre årene. Dette opplysnings- og oppmuntringskriftet inn i hjemmekontrens ildlinje, har hele nasjonen hatt i hånden, det har år etter år og vil vel ennå noen måneder være Krilons "resa". Og det har vært mère enn en utrettelig parole utenifra, det har vært en aktiv kjemper i vår indre front. Slik er Eyvind Johnson blitt en norsk kjemper, og vi gir ham med hjertets vold dikterborgerskap i Norge.

Aksel Sandemose var underlig framsynt engang i et spøkefullt intervju med dansk Politikken. På spørsmål om hvilke norsk dikter av de yngre han satte høyest svarte han: "Eyvind Johnson".

"Men han er jo svensk" innvendte Politikken - "Det gir vel jeg fanden i!" sa Sandemose

Eyvind Johnsons nasjonalitet er ellers ikke det vesentlige. Nasjonalitet er kanskje til sjovende og sist mere et preventivt pigment i denne krig enn det er en egenverdi, en fullkommenhet, mer en krigs-tilstand enn et fredsmål.

Eyvind Johnson er en Johannes Krilon, og Johannes Krilon er et menneske.

Det vil føre for langt her å redegjøre for denne kjemperomanen hvor Johannes Krilon er hovedpersonen og kjød og ånd. Samlet er de tre bindene nær

4
inn på 2000 sider, og verket er like fullt av livslevende assosiasjoner som disse krigsårene har vært fylt av begivenheter. Den ligner neppe noen annen roman i verdenslitteraturen, så det får være nok å si om den at den er romanen om vår tid, vår yngste samtid "Krig og fred" (uten at den minner mer om Tolstoys mesterverk enn Hitler minner om Napoleon), og her er Krilon Andrei og Pierre i én person, fordi han er både kriger og menneske.

Det er historien om den foraktede demokratiske humanisten som begivenhetene tvinger til aktivisme. Slik er den også din og min enfoldige historie vi norske Kriloners. Men dette skal ikke være noen anmeldelse. Anmeldelsene får vente til den lykkelige dagen da "Krilon" foreligger som julebok i Norge.

Dette skal være et håndslag til Eyvind Johnson.

Han er svensk, men det gir vi faen i!

Norsk medlem av gruppen Krilon
V V V V V

Distribusjonen av KRIG OG FRED

KRIG OG FRED skal som alle fri aviser løpe fra hånd til hånd så raskt som mulig. Distribusjonen av vår avis må likevel bli noe anderledes enn distribusjonen av rene nyhetsaviser. På arbeidsstedene kan et eksemplar av en slik avis kanskje nå 20 leser i løpet av dagen. Anderledes med KRIG OG FRED. Både omfanget og innholdet gjør det ofte nødvendig at leseren tar avisen med seg hjem og bruker en ettermiddagstid på den. Av den grunn lar vi de motagersteder som får avisen i første hånd få en rikeligere forsyning enn det som er nødvendig for de rene nyhetsaviser. Dette må imidlertid ikke få leserne på disse steder til å tro at det er overflod på eksemplarer og at det derfor ikke er så påkrevet å sørge for den videre distribuering. Tvertom: Før studiet av KRIG OG FRED tar lengre tid en lesningen av de fleste andre aviser er det dobbelt nødvendig at hver leser raskest mulig bringer den videre.

Også en annen omstendighet skaper særlige forhold for distribueringen av KRIG OG FRED. Endel av vårt artikkelstoff som f.eks. de artikler vi bringer under spalten Kampen for freden har selv om de hver for seg er selvstendige artikler, en indre sammenheng. Det er derfor om å gjøre at avisen sirkulerer i de samme kanaler fra uke til uke.

Vår oppfordring til hver enkelt leser: Slutt en fast kontakt med en sikker nabo eller en god venn. La hver leser også bli en distributør.

V V V V V

DIREKTIVER TIL NORMENN, UTGITT AV DEN NORSKE OVERKOMMANDO I SAMRÅD MED DEN ALLIERTE OVERKOMMANDO:

Den norske overkommandø har sendt ut en veiledning til alle norske menn og kvinner om på hvilken måte hver enkelt kan hjelpe til i resten av frigjøringskampen. Vi gjengir i dette nr.:det første avsnitt:

Den frie presse.

En særlig viktig oppfordring rettes til alle som arbeider med utgivelsen av de frie aviser:

Dere har 3 oppgaver: og spre pålitelige nyheter, og spre direktiver og veiledninger, og å forklare situasjonen ute og hjemme. Nyhetstjenesten og spredning av veiledning er av vital betydning, men glem ikke at kommentarer og forklaringer også er meget viktige.

De som arbeider med den fri presse har et stort ansvar. Bare de som sitter inne med de beste opplysninger og vet å gjøre den beste bruk av dem, er skikket for denne oppgaven. Redaktørene og journalistene i den fri presse leder for en stor del folkemeningen i sine distrikter. De legger nå grunnlaget for en ny, god, demokratisk presse.

Glem aldri at bare de kjente stemmende i London Radioen vil gi de rette ordre og instruksjoner.

Til folk i sin alminnelighet sender vi denne oppfordringen:

Alle kan hjelpe til med å spre pålitelige opplysninger. Den fri presse må ha så meget hjelpe som mulig for å fortsette sitt gode arbeid.

Den tyskkontrolerte pressen og kringkastningen vil bli brukt til å spre

5
falske opplysnings og beskjeder når høye byr seg. Det er derfor viktigere enn noengang før at alle nordmenn må få riktige og pålitelige nyheter i denne siste fasen av krigen. Fremfor alt må meldinger fra den norske og allierte overkommando nå fram til alle nordmenn.

Sett deg i forbindelse med pålitelige venner og bekjente og gi dem eksempler til videre utdeling. Husk at utdelingen idet må skje med den største forsiktigheit for ikke å sette Gestapo på sporet. Men vær klar over at distribusjonen av nyheter og veiledning i en akutt situasjon kan komme til å møtte skyldige venterum, offentlige befordringsmidler osv.

Nasistene vil utgi flere og flere falske instruksjoner i form av "illegale" avisar og på andre måter. Som regel er det lett å gjennomskue disse forfalskningene fordi innholdet er så tåtelig, men vær likevel på vakt. Les dem nøye, igjennom, forsök om mulig å sammenligne dem med utsendigene fra London.

Dann lyttergrupper med venner som har et radio-apparat til rådighet. Prøv å ordne dere slik at dere får med alle utsendigene ved å ta lyttingen i vakten. Skriv ned de viktigste begivenheter, mangfoldiggjør og del ut. Korte klare veiledninger er mere verdt enn krigsnyhetene, skjønt det er også bra å ta dem med om mulig. Gjendriv alle falske rykter eller andre provokasjoner fra naziholdet så snart dere får kjennskap til de faktiske forhold. Skriv ned om meddelelsen kommer fra radioen eller fra en fri avis.

Husk at mundlig spredning av nyheter kan komme tilkort. Tyskerne kan lett komme til å bruke denne måten til å spre falske rykter. Hvis du ønsker å spre kringkastingmeldinger, må du være helt sikker på at de kommer fra en av de kjente stemmene over London-Radioen. Send dem da videre i skreven form.

V V V V V

FASSEN UT NISBLITI RUSSISK UTENRIKSPOLITIKK.

Alle diskusjoner om etterkrigstidens politiske utvikling havner før eller senere ved Sovjetsamveldets politikk. Alt etter grunninnstilling møter en da ofte en mistenkliggjørelse eller en servilitet, som begge deler er like urealistisk. Bare det første har imidlertid idag politiske konsekvenser.

Om en ting burde det ikke rá noen tvil: Russene fører en russisk realpolitikk som ikke beherskes av ideologiske eller imperialistiske motiver, men av Sovjetsamveldets praktiske behov. At russene mellom de to verdenskrigene førte en klar fredspolitikk, kan det ikke rá tvil om. Russene trengte freden. Etter denne krigen vil dette i enda høyere grad være tilfelde: En 20 års forsakelse under den industrielle oppbygningen, etter krigsårenes lidelser og fantastiske materielle ødeleggelsjer, trenger russene to ting: fred og hjelp fra omverdenen, for å gjenreise det som er ødelagt, for å legge om krigsproduksjonen til fredsprøduksjon og før endelig engang å la det veldige industrielle apparatet produsere forbruksvarer for befolkningen. Den goodwill som Sovjet-Samveldet har skaffet seg over hele verden, er verdt meget mere enn alle tenkelige territorielle utvidelser.

Det er like meget konsekvent realpolitisk som ideologisk politikk, når man på russisk hold erklærer at nazisme og fascismen må tilintetgjøres i enhver form og i alle land - ellers blir freden en illusjon. Det gjeller selv om det blir brudd med tradisjonelle eller "konstitusjonelle" regimer i allierte land som Hellas, Polen osv.

Russene mener det alvorlig med forsikringene om villighetene til internasjonalt samarbeid. De mener det alvorlig når de erklærer at hovedpunktet i deres utenrikspolitikk er å unnlate å blande seg inn i andre folks forhold og anerkjennelsen av at der finnes to systemer i verden - en politikk som fikk sitt uttrykk i oppløsningen av Komintern. Sovjet-Samveldet vil, heter det, opprettholde fredelige relasjoner til alle stater uten hensyn til politisk system.

At russene ikke vil blande seg inn i andre folks forhold må ganske vist ikke tas for bokstavelig. I en verdenskrig er det umulig å unnlate å gjøre det. Ganske som britene og amerikanerne har tatt parti i Frankrike, Belgia, Jugoslavia, Hellas osv. fordi den fortsatte krigføringen gjorde det nødvendig, har Russene tatt standpunkt til Lublin-komiteen, Tito osv.

På denne bakgrunn må en si at den russiske utenrikspolitikken er rasjonell og moderat. Man skal f.eks. idag vækte seg for uten videre å identifisere den

d politikk som føres av de forskjellige kommunistiske partiene med Sovjetpolitiken - ikke bare har russerne ønsket å forlate den hårdkokte kominternpolitikk men komunistpartienes vekst og større ansvar har bundet dem mere til den nasjonale politikken og distansert dem fra den russiske.

Russerne har ingen territorielle krav (utover grensene den 22. juni 1941). Dette reiser ganske vist likevel et par territorielle problemer som man i visse amerikanske kretser er sterkt opptatt av: grenserevisjonen mot Finnland i det baltiske og østpoliske spørsmålet. Når det gjelder Finnland kan man kanskje strekke seg så langt som til å mene at visse strategiske synspunkter som russerne har lansert, forekommer noe tidsbestemte, men ellers kan det, etter det som har skjedd, vanskelig rettes noen innvendinger på dette punkt. Om begge står foran krigens umiddelbare avslutning. I vår egen interesse bør vi allierte kretser aldri rådd noen tvil. Mere komplisert er det baltiske spørsmålet, men så megehvel kan en i allefall si, at en skal vokte seg for å binga seg til noe bestemt standpunkt idag. Det faktum at russisk politikk kan betjene seg av andre metoder og fram for alt av et annet språk enn vi er vant til, er ikke i seg selv noe argument mot denne politikkens berettigelse. Naturligvis er de russiske utenrikspolitikkens praktisk interessepolitikk, men dem må vurderes uten fordommer og forutinntatthet.

Det neste felt hvor man verden over med størst interesse følger russisk utenrikspolitikk, er i Sørøst-Europa som enkelte hevder er utsett til russisk interesseområde. En stor slavisk forbundsstat skal oppstå på Balkan under russisk overhøyhet, heter det. At russerne må føre en Balkan-politikk er en selvfølgelig konsekvens av at det opererer russiske armeer der, ganske som det er helt på det rene og ganske naturlig at både bulgarer og jugoslaver heller ønsker en russisk enn en britisk armé i sitt land. Videre er det klart at russerne ikke behöver å gjøre disse områdene til russisk "interessessfære", de vil bli det av seg selv fordi et nært samarbeid med Sovjet-Samveldet ikke bare er naturlig, men også direkte ønsket av befolkningens store flertall. Det finnes idag ingen grunn til å spå en russisk maktpolitikk på Balkan. Konferansen i Moskva mellom den jugoslaviske statsministeren Subasic, Tito-representanter og russerne er bare et uttrykk for den naturlige orientering som Jugoslavia vil söke i framtiden. Uten tvil vil resultatet av denne situasjonen bli at store deler av Øst-Europa vil gå over til et nytt økonomisk system.

I vurderingen av russisk utenrikspolitikk begår mange også en annen feil: fordi den indre statskontrollen i Sovjet-Samveldet er betydelig strengere enn i de vest-europeiske demokratiene, tror mange at hvert ord som blir skrevet av de ledende Moskva-avisene er et uttrykk for den russiske regjeringens oppfatning. Det er slett ikke tilfelle. Enkelte ganger er det stikk i mot regjeringens standpunkt, og noe oftere får dette standpunkt en mere aggressiv og kategorisk formulering, blir satt på spissen på en slik måte at sakens dimensjoner blåses opp mot sovjet-regjeringens ønske.

Dette kommer f.eks. klart fram i russisk pressekritikk av de hollandske og belgiske regjeringene som blir beskyldt for å "frykte folket mere enn tyskerne". Det betyr ikke at russerne nå vil føre en aktiv vest-europeisk politikk. I andre tilfeller er pressens kommentarer mere autoritative; når det gjelder de besirede statene avspeiler det sikkert regjeringens holdning. Det vil si at Sovjet-regjeringen er fornøyd med utviklingen i Bulgaria, relativt fornøyd med utviklingen i Finnland, men avgjort misfornøyd med Romania. Det har nå gjennom måneder rådd en konstant regjeringskrise i Romania, den ene regjeringen har avløst den andre, for så selv å måtte gå. Hva man har å gjøre med er i virkeligheten en gjentagelse av utviklingen i de befridde land i noe andre former. Romania har forpliktet seg til å fortsette krigen, det vil si at de militære kretser, som bærer sin del av ansvaret for den fascistiske krigspolitikken fremdeles må bli sittende. Av naturlige grunner finner venstreblokken, som har både folkets og russernes støtte, at de militære kretserne ikke går kraftig nok til veikss mot krigsforbryterne, nekter å støtte regjeringen som samtidig er krigsledelse - og dermed er situasjonen låst fast.

SEND AVISA VIDERE

Nå gjelder det å holde kjeft!

De siste ukers begivenheter på Østfronten har bragt slike resultater at man fristes til å spørre om det er selve avgjørelsen som nå står for øren. Mange som før en måneds tid siden fulgte begivenhetene på frontene med pessimistisk apati, er i dag sikre på at seieren er like om hjørnet.

Det er ikke vår oppgave å oppdre som lyseslukkere for dem som mener at det som har skjedd, vanskelig rettes noen innvendinger på dette punkt. Om begge står foran krigens umiddelbare avslutning. I vår egen interesse bør vi allierte kretser aldri rådd noen tvil. Midlertid ikke ta seieren på forskudd. Skulle det mot formodning lykkes tyskerne å demme opp for de russiske angrepene, vil stemningen, hvis fortil noe bestemt standpunkt idag. Det faktum at russisk politikk kan betjene seg av andre metoder og fram for alt av et annet språk enn vi er vant til, er ikke et, ett forhold vi har iaktatt flere ganger og som ingen uten tyskerne quislingene har hatt fordel av.

Derimot er det i høy grad vår oppgave å slå ned på den nesten utrolige tankeløshet og åpenmunnethet som mange optimister i disse dager gjør seg skyldig i. Resonnementet er antakelig det at når krigen i realiteten alt er avgjort og det bare er spørsmål om ukér, i verste fall måneder, før tyskerne strekker våpen, så kan det ikke lengre i lakkede samme strenge forsiktigheitsregler som tidligere - idag må tyskerne ha andre og viktigere ting å tenke på enn å jage norske patrioter. Men en slik tankegang er livsfarlig for den norske hjemmekonten. Forholdet er jo at tyskerne, og særlig de nazistiske organisasjonene innen den tyske krigsmaskin, SS og Gestapo, har krenket alle skrevne og uskrevne lover for menneskelig handlemåte i de land de har besatt. De vet at de er hatet og forbannet av millioner av mennesker, og de vet at intet kan endre dette forhold, likegyldig hva de fører seg. Så langt fra å svekke dem har bevisstheten om nederlagets uunngåelighet gjort dem mer desperate enn noensinne. A falle i hendene på Gestapo er derfor idag farligere enn hoengang tidligere. De venter ingen nåde, derfor gir de heller ikke selv noen nåde.

Det utrolige lettsinn og åpenmunnethet som vi har vært vidne til i den siste tid, har ført til en rekke moningsløse arrestasjoner av hjemmekontens beste krefter. De som ved sin tankeløshet åpenbarer norske patrioters hemmeligheter, ligger oftest trygg i sin seng og sover rettferdighetens sövn, mens deres offer kanskje ligger blodig og mishandlet på Victoria Terasse. De aner ikke, og får kanskje heller aldri vite, at de har vært med på å føre sine landsmenn i ulykken.

Alle må imidlertid være klar over at de forsiktigheitsregler som mangfoldige ganger er blitt innskjernet både fra London Radio og Hjemmekontens Ledelse helt og holdent står ved makt og at de vil fortsette å gjøre det til krigen er bragt til en definitiv avslutning.

Under unionsforhandlingene med Sverige i 1945 sendte Björnstjerne Björnson følgende telegram til statsminister Michelsen: "Nu gjelder det å holde sammen." Michelsen telegraferte tilbake: "Nu gjelder det å holde kjeft." Dette siste har større aktualitet for det norske folk idag enn noengang tidligere.

V V

Nye "illegale avsløringer".

Aftenposten er igjen ute med sine "illegale avsløringer". Over fem spalter gjengis et dokument som etter sigende skal være funnet hos direktøren ved Christiania Spigerverk, G. Schelderup. Dokumentet omhandler forhandlinger som skal være ført mellom norske og allierte myndigheter om forsyningstilforslene til landet etter befrielsen.

Hva som egentlig står i dokumentet, er det vanskelig å vinne klarhet over, i den grad er aktstykkets innhold og Aftenpostens egne formodninger vevd inn i hverandre.

Formålet med "avsløringene", likesom med gjengivelsen av noen setninger av en tale statsminister Nygaardsvold holdt 1. februar, ligger